

บทสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการทำแท้ง เมื่อปี พ.ศ. 2544 10 ปีผ่านไป ปัญหาที่ยังอยู่ที่เดิม?

กฤตยา อาชวนิจกุล
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

"กฎหมายที่เป็นอยู่ไม่เป็นธรรม และไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา
ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง"

"เรื่องความเชื่อ ศาสนา เป็นคนละเรื่องกับสุขภาพผู้หญิง..."

"รัฐต้องเสี่ยงงบประมาณจำนวนมาก ในการรักษาผู้หญิงที่ป่วย ด้วยภาวะแทรกซ้อนจากการ
ทำแท้ง ในคลินิกเถื่อน"

"เราเรียกร้องการทำแท้งที่ปลอดภัย ไม่ใช่ทำแท้งเสรี"

"ไม่ยากให้มองว่าเรื่องนี้มีสองด้าน คือคัดค้านและสนับสนุน เราสนับสนุนทางเลือกทุกทางและแสวงหา
กลุ่มคนที่คิดต่างกันมาทำงานร่วมกัน ถ้าเราทำอย่างนั้นได้ ก็จะเสริมพลังและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น แต่
ที่เป็นอยู่ขณะนี้คือ เราสนับสนุนทางเลือกเขา แต่เขาไม่สนับสนุนทางเลือกเรา"

"ดิฉันตั้งข้อสังเกตว่า ประเด็นที่ ๑ การที่ผู้หญิงตั้งท้อง สิ่งที่อยู่ในท้องเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายผู้หญิง
ประเด็นที่ ๒ เราไม่เห็นด้วยกับการฆ่าตัวตาย แต่เราไม่มีกฎหมายว่า ถ้าใครฆ่าตัวตายแล้วไม่ตายต้องไปติด
คุก เราฆ่าตัวตายก็ครั้งก็ได้ ไปโรงพยาบาลให้หมอล้างท้องก็ครั้งก็ได้ แต่ผู้หญิงที่ทำแท้ง เขาต้องการขจัด
ปัญหาของเขา โดยเอาส่วนหนึ่งของร่างกายที่เป็นปัญหาออกไป อย่างนี้แล้วกฎหมายอาญา เอาผิดกับ
ความพยายามแก้ปัญหาก็ผิด และเอาผิดกับผู้หญิง"

"แม้ทุกวันนี้กฎหมายเปิดช่องให้ทำแท้งได้ สำหรับกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่การตัดสินใจนั้นก็อยู่ในกำ
มือของคนไม่กี่คน แม้เจ้าของปัญหานั้น ตัดสินใจแล้วว่าจะทำ แต่ก็ไม่สามารถบรรลุผล มันขึ้นอยู่กับความกรุณา
ปราณีของหมอเท่านั้น"

"ตอนนี้แม้แต่กรณีที่เข้าเงื่อนไขของกฎหมาย สามารถทำแท้งได้ก็ยังทำแท้งไม่ได้ เพราะขั้นตอนที่จะไปสู่
การทำแท้งตามที่กฎหมายอนุญาตมันยากมาก มีเคสหนึ่งเป็นมะเร็งที่กลองเสียง สภาพร่างกายแย่มากแล้ว
ผู้ป่วยต้องการฉายแสงรักษามะเร็ง แต่หมอไม่ทำให้เพราะเขากำลังท้อง ตัวผู้ป่วยเองไม่พร้อมที่จะเอาเด็ก
ในท้องไว้ เพราะไม่รู้ว่าจะมีชีวิตเลี้ยงลูกต่อไปได้นานแค่ไหน ยังจะลูกชายอายุ ๗ ขวบอีกคนหนึ่งที่ไม่รู้ว่า
จะให้ใครเลี้ยงหากเขาเป็นอะไรไป แต่หมอประชุมกันแล้วลงความเห็นว่าเป็นมะเร็งไม่เกี่ยวอะไรกับท้อง จึง
ไม่ทำแท้งให้"

"กฎหมายมันประหลาดพิสดารมาก ถ้าผู้หญิงไปทำแท้งกับหมอเถื่อน แล้วหมอเถื่อนทำให้หญิงผู้นั้นตาย มี
ข้อพิพาทของศาลฎีกาไทยบอกว่าไม่จับคนทำให้ตาย ผู้หญิงต่างหากที่ผิด เพราะยินยอมให้ทำ อาจารย์
ทางกฎหมายท่านหนึ่งบอกว่า นี่คือการเอากฎหมายมาทำให้เกิดการฆ่าได้ คนที่แก้ปัญหามาของเขาเอง
กลายเป็นอาชญากร กลายเป็นเหยื่อของตัวเอง"

"รากฐานกฎหมายทำแท้ง เราได้รับมาจากกฎหมายเยอรมัน และกฎหมายอีกหลาย ๆ ฉบับจากฝรั่งเศส ซึ่งมีฐานความเชื่อมาจากศาสนาคริสต์โดยสมบูรณ์ แล้วร่างกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษก่อน จากนั้นจึงแปลเป็นภาษาไทย และก็เอามาใช้อยู่ ๔๐ กว่าปี ในขณะที่กฎหมายเก่า ในกฎหมายตราสามดวงยังมีพื้นที่ที่จะให้ผู้หญิงแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้ โดยอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและวิถีคิดแบบไทย แต่เรากลับละเลยตรงนั้นไป"

"เราเพิ่งไปเก็บข้อมูลในชุมชนมาสองชุมชน สัมภาษณ์ผู้หญิงอายุตั้งแต่ ๑๕-๖๐ ปี พบว่าเขาเห็นว่าการทำแท้งเป็นเรื่องปกติ ผู้หญิงที่อายุสัก ๓๕ เป็นต้นไป เกือบทุกคนเคยมีประจำเดือนขาด ซึ่งก็ถือว่าท้อง แล้วเขาใช้วิธีขับเลือดด้วยวิธีต่าง ๆ มีวิธีจัดการง่าย ๆ แต่เขาไม่ได้มองว่านี่คือการทำแท้ง นี่เป็นวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงอยู่แล้ว"

"แต่พอมีกฎหมายนี้ขึ้นมา สภาพที่เกิดขึ้นคือ มีสถานที่ทำแท้งผิดกฎหมายเต็มไปหมด ผู้หญิงที่เผชิญปัญหาก็ต้องเสี่ยงตายและเสียเงิน บางคนต้องเป็นหนี้เพราะแม้ว่าจะสามารถแก้ปัญหาในจุดนี้ได้ แต่ต้องมาใช้หนี้ในระยะยาวเพราะเสียเงินหลายหมื่นให้แก่วินิจฉัยการนี้ นี่คือผลกระทบ แต่จะมากน้อยแค่ไหนนั้นเป็นเรื่องที่ศึกษายากมาก เพราะเป็นเรื่องผิดกฎหมายและสังคมไม่ยอมรับนอกจากตัวผู้หญิงที่จะได้รับผลกระทบจากกฎหมายนี้โดยตรงแล้ว สังคมก็กระทบด้วย เพราะมันคือการสูญเสียทรัพยากรบุคคลส่วนหนึ่งไปกับเหตุการณ์นี้ ทางด้านครอบครัว ถ้าผู้หญิงไม่ตาย อนาคตที่เขจะมีลูกคนต่อไป ลูกเขาจะเป็นอย่างไร เขาจะมีทัศนคติต่อลูกอย่างไร เพราะบาดแผลที่เกิดขึ้นในจิตใจจะหายได้ง่าย ๆ มันส่งผลกระทบในระยะยาวและมากมายมหาศาล วัดไม่ได้"

"รัฐเองก็ต้องสูญเสียงบประมาณไม่ใช่น้อย เพราะการที่ผู้หญิงไม่สามารถทำแท้งที่ปลอดภัยในสถานบริการของรัฐได้ ต้องไปทำแท้งในคลินิกเถื่อน พอเกิดภาวะแทรกซ้อนก็ต้องหอบหิ้วกันมาที่โรงพยาบาลของรัฐ รัฐก็ต้องสูญเสียงบประมาณในการรักษา ซึ่งมีการประมาณว่าเสียค่าใช้จ่ายอย่างต่ำ ๕,๐๐๐ บาทต่อราย กระทรวงสาธารณสุขประเมินว่าเราต้องเสียเงินไปในการนี้ปีละ ๒๖,๐๐๐ ล้านบาท"

"เวลานี้ไม่ต้องพูดกันแล้วว่าทำไมไม่ต้องแก้ไขกฎหมายนี้ มันต้องตั้งคำถามว่าทำไมต้องมีกฎหมายนี้ แทนที่จะไปคิดว่าจะไปขยายเงื่อนไขยังไงดี ขยายไปอีก ๒๐ ข้อก็ยังไม่ครอบคลุม มันไม่เป็นเหตุเป็นผลในตัวมันเองอยู่แล้ว กฎหมายนี้เป็นธรรมอย่างแน่นอน เพราะไปเอาผิดกับคนที่พยายามแก้ไขปัญหาแก้ไขวิกฤตชีวิตของตัวเอง เราเอาผิดกับคนที่ไปขโมยของของคนอื่น ปล้น ฆ่าคนอื่น รวมทั้งคนที่กำลังแก้ไขปัญหาวีชีวิตของตัวเองด้วย ไม่มีผู้หญิงคนไหนอยากทำแท้งหรอก ถ้าปัญหามันไม่ถึงที่สุดจริง ๆ"

"เราเสนอให้ยกเลิกกฎหมายนี้ไปเลย เพราะมันไม่มีประโยชน์กับใครทั้งนั้น นอกจากคนกลุ่มเดียวคือคลินิกเถื่อน การที่ยังมีกฎหมายนี้ก็แค่เอื้อประโยชน์ให้คนกลุ่มนี้ไปขูดรีดเงิน จากผู้หญิงที่กำลังเผชิญปัญหา เรียกเงินเท่าไรก็ต้องยอมเสียอยู่แล้ว เสี่ยงชีวิตก็ต้องยอม"

"การป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าแท้งท้อง ที่ไม่พร้อมจะทำโดยการแก้กฎหมายอย่างเดียวไม่ได้ ทางเลือกของผู้หญิงที่มีปัญหาไม่ได้มีแค่การทำแท้งอย่างเดียว หลายคนไม่ได้อยากทำแท้ง อยากจะเก็บเด็กในท้องไว้ ก็ต้องมีช่องทาง เช่น เขายังเป็นนักเรียน ถ้าเก็บเด็กไว้ ถูกไล่ออก อนาคตทางการศึกษาดับวูบแน่นอน มันก็ต้องเปิดช่องทางนั้น คือต้องสามารถรักษาสภาพนักศึกษาได้ หรือถ้าอยู่ในบ้านไม่ได้ ถูกแรงกดดันจากสังคม ถูกขบขืนนินทา ก็ต้องมีบ้านพักชั่วคราวให้ผู้หญิงไปพักระหว่างรอคลอด เมื่อคลอดแล้วไม่พร้อมที่จะเลี้ยงเอง ก็มีบริการหาครอบครัวบุญธรรม ที่พร้อมจะรับเด็ก เหมือนที่สหทัยมูลนิธิทำ คือน่าจะมีทางเลือกหลาย ๆ ทางที่สอดคล้องกับความต้องการ และกฎเกณฑ์บางอย่างก็ควรจะยกเลิก เช่น นักเรียนห้ามท้องให้ไล่ออก ขณะนี้เรามีระเบียบหลักการปฏิบัติหลายอย่าง ที่ละเมิดสิทธิของมนุษย์ เช่นในโรงงานหลายแห่ง ก่อนที่จะรับเข้าทำงาน จะมีการตรวจก่อนว่าคุณตั้งครรภ์ไหม ถ้าไม่ตั้งครรภ์ก็รับมาเป็นสาวโรงงาน และบอกไว้เลยว่าห้ามท้องภายในเวลาสองปีนับจากเข้าทำงาน กฎแบบนี้มันละเมิดสิทธิมนุษยชน มีโรงงานหลายแห่งที่ทำแบบนี้"

"แต่ถ้าสังคมคิดว่าต้องมีกฎหมาย ก็ต้องมีกฎหมายทางบวก อย่างเช่นพระราชบัญญัติการให้ช่วยเหลือผู้หญิงตั้งท้องที่มีปัญหา ซึ่งตรงนี้ไม่ได้เป็นเรื่องการทำแท้งอย่างเดียว มันอาจจะครอบคลุมถึงการท้องนอกมดลูก การไม่สามารถท้องได้ เอาปัญหาการตั้งครรภ์และการคลอดของผู้หญิงหลาย ๆ ปัญหา รวมทั้งปัญหาการต้องการยุติการตั้งครรภ์ รวมไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อที่จะให้รัฐสร้างโครงสร้างต่าง ๆ ขึ้นมารองรับและให้บริการ ป้องกันไม่ให้ผู้หญิงต้องเสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากปัญหาของเธอเอง และก็แก้ไขปัญหาของเธอได้ ถ้ากฎหมายออกมาถูกทางในลักษณะนี้ก็สมควรให้มี แต่สำหรับมาตรา ๓๐๑-๓๐๕ เราคิดว่าควรจะยกเลิก"

"ถ้ายกเลิกกฎหมายแล้ว อัตราการทำแท้งและการสูญเสียเรื่องนี้จะลดลง จะทำให้คนเข้าถึงบริการคุมกำเนิดมากขึ้น เพราะเมื่อถูกกฎหมาย เราก็สามารถให้ความรู้คนได้กว้างขวางขึ้น คนจำนวนหนึ่งจะเลือกหนทางป้องกัน การทำแท้งจะลดลงโดยอัตโนมัติ เพราะคนจะมีความรู้ มีความเข้าใจมากขึ้น ประเทศที่การทำแท้งถูกกฎหมาย หลังจากที่ถูกหญิงตัดสินใจแน่นอนแล้วว่าจะทำแท้ง เขาจะได้รับการปรึกษา ก่อน เพื่อให้รู้ว่าเมื่อตัดสินใจแล้วจะไม่เสียใจภายหลัง หลังจากนั้นก็จะได้รับการบอกเล่าว่าจะต้องเจออะไรต่อไป จะเจ็บยังไง จะต้องกินยาอะไรบ้าง พอผ่านกระบวนการทำแท้งเสร็จจะมีการให้คำปรึกษาครั้งสุดท้าย คุยไปถึงเรื่องการคุมกำเนิดเพื่อไม่ให้เกิดการทำแท้งซ้ำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ดี เพราะจะรับประกันได้ระดับหนึ่งว่า คนที่ผ่านการทำแท้งไปในครั้งนี้จะมีความรู้ในเรื่องคุมกำเนิด และเข้าถึงการบริการได้มากขึ้น แต่การทำแท้งไม่ถูกกฎหมายนั้นจะไปให้คำปรึกษา ก่อนหรือหลังไม่ได้ทั้งนั้น ถ้าเราสามารถพูดเรื่องนี้ได้อย่างเปิดเผยจะทำให้ปัญหานี้ลดลง ขณะเดียวกันแผนการที่จะป้องกันในด้านอื่นก็จะเป็นจริงมากขึ้น"

"สิ่งที่เราเรียกร่องคือการทำแท้งที่ปลอดภัย ไม่ใช่ทำแท้งเสรี กฎหมายที่เป็นอยู่มันไม่เป็นจริง ไม่เป็นธรรมชาติที่ทำงานด้านนี้ก็เห็นว่า คนที่มาใช้บริการไม่ใช่ผู้หญิงใจแตก แต่มีปัญหาจริง ๆ สิ่งที่เราต้องการคือไม่ให้คนตายหรือบาดเจ็บจากการทำแท้ง ไม่ติดเชื้อ ทำแท้งได้อย่างปลอดภัย ขณะเดียวกันก็มีการป้องกันในครั้งต่อไป และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นกับผู้หญิงคนอื่น ๆ แต่ถ้าเรายังไม่เปิดช่องตรงนี้ไว้ ก็ไม่สามารถไปแก้ปัญหาตรงนี้ได้"

"ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยมักจะบอกว่านี่เป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ มองว่าเป็นเรื่องที่ขัดศีลธรรม ทำให้กลับไปยังจุดเดิม ประเด็นเรื่องความเชื่อ บุญบาป เรื่องศาสนา เป็นคนละเรื่องกับเรื่องสุขภาพผู้หญิง ศาสนาเป็นสิ่งที่แต่ละบุคคลเลื่อมใสศรัทธา เราเห็นด้วยกับตรงนั้น แต่มันมีผู้หญิงอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องการยุติการตั้งครรภ์ จะด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม เราก็ต้องเคารพการตัดสินใจของผู้หญิงกลุ่มนี้เช่นกัน นี่คือฐานของเรา เราไม่ได้ขัดแย้งกับเรื่องศาสนาใด ๆ ทั้งสิ้น"

"เรื่องทำแท้ง คนจะแสดงความคิดเห็นไปตามความรู้สึก และทัศนคติของตัวเอง ต่อเมื่อได้เผชิญเหตุการณ์นี้ด้วยตัวเอง หรือเป็นปัญหาของคนใกล้ตัว จึงจะเข้าใจมากขึ้นว่าปัญหามันซับซ้อนยังไง"

คัดมาจาก บทสัมภาษณ์เมื่อปี 2544 <http://www.sarakadee.com/feature/2001/11/vote.shtml>